

Krisztus az asszonyok között – Mária és Márta

(Emil Bock: *Az Evangélium – Elmélkedések az Újszövetségről* című könyvéből)

Igaz, hogy Lukács evangéliuma nem utal a vízen járásra, de leír két másik tengeri jelenetet, amelyek egyike csak a Lukács evangéliumban található meg, a második viszont szinoptikus (tartalmazza az első három evangélium):

Péter halfogását (Lukács 5, 1-11) és

a vihar lecsendesítését (Lukács 8, 22-25).

A vihar lecsendesítése Lukácsnál különleges tisztasággal és erővel jelenik meg azon szövegösszefüggés révén, amelyben helyet kap. Először ezzel az összefüggéssel fogunk foglalkozni.

Lukács evangéliumának nyolcadik fejezete, amely a vihar lecsendesítéséről szól, azoknak az embereknek az említésével kezdődik, akik között Jézus él. Lukács, az asszonyok és Mária evangélistája bemutatja, amit a többi tanítvány nem: néhány asszonyt, akik Jézushoz közel vannak. „Ezután bejárta a városokat s a falvakat, tanított, és hirdette az Isten országát. Vele volt a tizenkettő és néhány asszony, akiket a gonosz lelkektől és a különféle betegségektől megszabadított: magdalai Mária, akiből hét ördögöt űzött ki, Johanna, Heródes intézőjének, Kuzának a felesége, Zsuzsanna és még sokan mások, akik saját vagyonukból gondoskodtak róla.” (Lukács 8, 1-3)

Az asszonyok ábrázolásával Lukács azonnal erős érzelmi hangot üt meg. Ha úgy tekintjük, hogy az asszony, mint olyan, az emberi lélek képe, úgy Krisztus az asszonyok körében a szellem képe, mely által a lélek tartalomra és támaszra lel. „Krisztus és az emberi lélek”, „Krisztus, a lelkek vezetője” – mondhatjuk, hogy ennek a képnek a valódi értéke, nemcsak arra a korra, hanem az egész emberiségre nézve: Krisztus az asszonyok körében. Mivel Lukács kimondottan hangsúlyozza, hogy olyan asszonyokról van szó, akiket Krisztus gonosz lelkektől gyógyított meg, és Mária Magdolnát különösen kiemeli, mint akit Krisztus hét ördögtől szabadított meg, egy jellemző motívum szövi át a képet, amely érezteti velünk: Krisztusból árad ki az emberi lelket megtisztító erő. Minden embernek, amennyiben lélekkel bíró lény, Máriává kell válnia. Kezdetben azonban „a másik Mária” van benne, Mária Magdolna, akit démonok kínoznak. A lélek útja Mária Magdolnától vezet Máriáig. Ez a lélek megtisztulásának útja. A Jézust körülvevő asszonyok testi formában a Krisztus gyógyító ereje által megtisztított lelkeket képviselik.

A képek sorrendje a nyolcadik fejezet kezdetét belsőleg összekapcsolja az előző fejezet végével, amely Krisztus megkenetését meséli el a farizeus Simon házában az asszony által, aki bűnös volt. Miközben az összes többi evangéliumban a megkenetés csak később jön, a passió kezdetén, Lukács Krisztus munkálkodásának kezdetére teszi ezt a képet. Nem számít, hogy ugyanarról vagy két, időben eltérő alkalomról számol-e be a négy evangélista. Lukácsnál a bűnös asszony általi megkenetés képe egy állomás a lélek megtisztulásában, és megalapozza az elkövetkező jelenetek sorát.

Lukács nem nevezi meg a bűnöst, ahogy János sem nevezi meg a házasságtörő asszonyt, akiről Krisztus azt mondja: „Az vesse rá az első követ, aki bűntelen közületek!” (János 8, 7) Máté és Márk sem nevezi meg az asszonyt, aki Krisztus lábait megkente. Úgy említik: „egy asszony”. János viszont azt mondja: Mária volt, Lázár két lánytestvére közül az egyik, aki megkente Krisztus lábait Bethániában (János 12, 3). Ez a Mária: Mária Magdolna. A bűnös asszony, akiről Lukács beszél, nem feltétlenül Mária Magdolna. Akár ő maga volt Mária

Magdolna, akár egy vele rokon vagy hozzá hasonló alak, ő egy „Mária Magdolna” volt. A tett, hogy Krisztus lábait megkenete, egy benne végbement óriási változást fejez ki. „Sok bűne bocsánatot nyer, mert nagyon szeretett. Akinek kevés bűnét bocsátják meg, az csak kevésbé szeret.” (Lukács 7, 47) Ami tisztátalan volt benne, meggyógyult és a szeretet erejévé változott. A „bűnök megbocsátása”, amiről itt szó van, nem más, mint a démonok kiűzése, a lélek megtisztítása. A démoni, érzéki vágy az, ami tisztátalan. A szeretet az, ami a megtisztulás által a tisztátalanból ered. A szeretet nagysága, amely Mária Magdolnából kiárad, amikor Krisztus lábait könnyeivel öntözi, és megkeni őket a drága kenettel, a tisztátalansága nagyságából származik.

Hogy mélyebben megértsük Lukács evangéliumának értelmében a képet: Krisztus a meggyógyított asszonyok között, és különösen ezt a képet: Krisztus és Mária Magdolna, meg kell néznünk egy jelenetet, amely ismét Mária Magdolnát mutatja, és amely az egyik legfontosabb Lukács jelenetei között. Ez a Máriáról és Mártáról szóló rész.

Abban a jelenetben, amikor Mária Magdolna Krisztus lábát megkeni a kenettel, szeretetéből fakadóan egészen csendesen és áhítatosan figyeli Krisztus szavát. Nővérét, Mártát, aki mellettük a feladatai elvégzésével szorgoskodik, bosszantja Mária Magdolna tétlensége. Mária Magdolna Máriává lett. Miután meggyógyult, a változás több szakaszán keresztülment. Az első szakasz a szeretet volt. A második az áhítat. A szeretet még nyugtalan lehet. Az áhítatban minden nyughatatlanság békévé szelídült. A változás folyamata Mária Magdolnában tovább folytatódik Húsvét reggeléig. Az érzéki vágy átalakulása szeretetté, majd a szeretet áhíttá és hittel teli odaadássá válása azt a képességet készíti elő, melynek révén Mária Magdolna lesz az első, aki megláthatja a feltámadt Krisztust. A szeretet áhíttá vált; az áhítat a szív látóképességévé. Ezek azok az átváltozások, amelyek felé minden léleknek törekednie kell.

Álljunk meg egy pillanatra Mária és Márta képénél. Ki Márta? Egy kora keresztény hagyomány szerint, melyet Szent Ambrus jegyzett le, Márta a vérfolyásos asszony, aki meggyógyult, amikor a Jairus háza felé tartó Krisztus ruhájának szegélyét megérintette. Nem feltétlenül kell, hogy az ilyen hagyomány a szó szoros értelmében igaz legyen, mégis gyakran mély betekintést nyújthat az összefüggésekbe, amelyek a Krisztust körülvevő emberek sorsát összefonják.

Ez a hagyomány azt akarja mondani nekünk, hogy Márta hasonlóan nagy változáson esett át, mint testvére, Mária. Mária Magdolnában inkább egy démonaitól megszabadított lényel állunk szemben, Mártában – ha feltételezzük, hogy a Szent Ambrus által lejegyzett hagyomány helytálló – inkább gyógyulással. És ahogy a szeretet – amely Mária Magdolna cselekedetében, a láb megkenésében megnyilatkozott –, a démoni megszállottság levetkőzéséből támadt fel, ugyanígy Márta buzgó szeretete – amely a szolgálatban mutatta meg magát –, a vérbetegség átalakulásából keletkezett, melyből kigyógyult. A lélek mély rejtélyeivel állunk itt szemben.

Közvetlenül a Mártáról és Máriáról szóló jelenet után Lukács evangéliuma beszámol arról, miképpen kérik a tanítványok Krisztust, hogy tanítsa meg őket imádkozni, és miképpen adja át nekik Krisztus a Miatyánk imát. Az imához való helyes hozzáállás képszerűen Mária alakjában mutatkozik meg, Márta alakjával szembeállítva. A Miatyánk itt azt az erőt fejezi ki, melynek segítségével megtehetjük a Mártától Máriáig vezető belső utat. Nos, Lukács evangéliumában a Miatyánk imának egészen sajátos formája van, amelyet az általánosan elterjedt bibliákban már nem lehet megtalálni, mert Lukács Miatyánk imáját mindig Máté Miatyánk imájához igazították. Egy figyelemre méltó dolog Lukács imájában, hogy azzal a kéréssel végződik: „Ne vigyél minket a kísértésbe!” Ez a kérés ezáltal Lukács evangéliuma

értelmében a csúcspont, az ima és meditáció belső célja. Ez különösképpen rejtélyes lehet azoknak, akiknek nehéz megérteni ezt a kérést. A hagyomány például azt meséli a templomos lovagrend tagjairól, hogy amikor ezt az imát imádkozták, kihagyták ezt a kísértésre vonatkozó kérést, mert úgy vélték, Isten nem visz kísértésbe, éppen hogy azt legyőzni segít. A Gonosz az, aki kísértésbe visz.

Az itt tanulmányozott képek kölcsönös összefüggéséből és Lukács Miatyánk imájának helyzetéből adódóan, amely kifejezetten előtérbe helyezi a kísértésre vonatkozó imát, fény vetül arra a fontos kérdésre, hogy mi a kísértés.

Minden emberben él és munkálkodik egy mélyen rejlő sorsakarát. A költő szava rávilágít erre: „Az ember életének komor kényszere alatt jól tudja, mely utat válassza.”¹ Ezt a komor készletet, mint sorsépítő erőt születés előtti végtelen mélységekből ültették bele az ember lényébe. Ez hajtja az embert a sorsa kiegyenlítésére, melyre szüksége van. Valójában ez a tökéletességre való törekvés. Ám mélyebb alapokon nyugszik, mint az ember tudatos törekvése a tökéletességre. Már az inkarnációra készülő lélekben is munkálkodik, mint az az erő, mely pontosan meghatározott szülőkhöz vonzza, egy pontosan meghatározott cselekvési szintre viszi, és pontosan meghatározott öröklési erőkhöz. Minden tökéletlenség egyben felhívás és ösztönzés annak kiegyenlítésére. És a születés előtti időtől kezdve az ember egész földi életét az a belső törekvés határozza meg, hogy kiegyenlítsa a sorsát. Ez a legkülönfélébb módokon nyilvánul meg. A belső nyugtalanság egyes emberekben betegségként jelenik meg. A betegség aztán az az iskola, amelyben a lélek megszilárdíthatja az erőt és békét, mely hiányzik belőle. Más emberekben ugyanez a magasabb dolgokra való törekvésben mutatkozik meg. Ebben az esetben az ember gyakran képtelen eleget munkálkodik azért, hogy másoknak segíthessen. Ez az ember ekkor „Márta”. De lelki tompasága okán ez az ösztönzés kísértésként léphet fel, amely révén az ember tévedésekbe és zűrzavarba süllyed. A mélyen rejlő, tudattalan ösztönzés a tökéletességre az embert lelki tompasága miatt hibákba és tévelygésekbe kergeti. Az érzékek okozta nyugtalanság, amely odáig fokozódhat, hogy démoni megszállottsággá válik, amint az Mária Magdolnában, a bűnösben megtörtént, mielőtt rátalált Krisztusra, nem más, mint tévútra jutott törekvés a tökéletességre. A lélek téves irányban keresi sorsa kiegyenlítését.

Sokan furcsának tarthatják, hogy ugyanazon forrásból eredőnek tekinthetjük az élet olyannyira eltérő megnyilvánulásait, mint amilyen az áradóan odaadó szorgoskodás, illetve a megtévedt érzéki vágy. Mindkettő nyugtalanság. És modern életünk azzal a szófordulattal, hogy „nincs időnk”, világosan mutatja ezt a menekülést önmagunktól, a szorongást az egyedüllétől, a nyugodt belső egyensúly hiányát, az elbújást a lázas üzleti buzgólkodás mögé csakúgy, mint a szórakozás utáni vágy mögé. A „kísértés” mindkettőben benne van: nemcsak az érzékiségben, hanem a Márta-szerű „buzgólkodásban” is. A kísértés a lélek nyugtalan impulzusa, akár jó, akár rossz cselekedetekhez vezet. A tökéletesség isteni impulzusa mindenképp dacára „kísértésként” mutatkozik meg. Ennélfogva a kérés nem csupán jelentőségelteljes, hanem nagyon messzire ható is: ne vigyél minket a kísértésbe.

A kísértés ellentéte, hogy a lélek önmagában megnyugszik. Ez a képesség az imádkozni tudás képessége. Az imában, a meditációban, ahol a lélek megtanul önmagában megnyugodni, a kísértés elcsendesedik. Az imára való képtelenség, az összpontosítás hiánya a kísértésből ered. Ezért a lukácsi Miatyánk ima utolsó kérése: „Ne vigyél minket a kísértésbe” éppen az a kérés, hogy az ember legyen képes imádkozni. A krisztusi ima akkor éri el csúcspontját, amikor az imádkozás művészetére van szükség. A nyugtalan embert, a kísértés emberét még elkapja és eltéríti a dolgok sokfélesége. A békés ember, az ima embere

---

¹ Goethe: Faust 1. rész

a belső egység elérése felé halad. A sokaság elcsendesedik, és megszólal az egyben rejlő. 'Egy dologra van szükség' – mondja Krisztus Mártának, és Máriára mutat. Márta, bár telve van szeretettel és a jóra hajlik, mégis ki van téve a kísértésnek. Mária rátalált az önmagában való megnyugvás művészetére; az ima és a szentségben átélt áhítat embereként magában hordozza a tükröt, melyben az isteni tökéletesség láthatja önmagát. A jelenkor a tetőfokokra emeli a Márta-féle minőségeket, egészen a vallási és szociális törekvésekig terjedően, mégis kifejlesztett egy ösztönös érzéket az ebben uralkodó gyengeség iránt. Az emberek manapság nem szeretik, ha anyáskodnak fölöttük. Látják, mennyi megváltatlanság, mennyi egoizmus, mások feletti uralkodási vágy, mennyi sötét önzőség rejtőzhet még mindig abban, ami magát szeretetnek és szolgálatkészségnek tünteti fel. Olyan világot szeretnénk, amelyben az emberek sokkal szabadabban hagyják egymást a belső dolgokat illetően, mint ahogy az rendszerint történik. Nyilvánvaló, hogy a Mária-szerűség szinte mindenhol hiányzik. A Krisztus által áhíttá tisztuló életösztön, csak a megújított kultikus élet iskolájában erősödik meg. A jelen korban csakis az áhítat és a belső nyugalom képessége az, ami gyógyulást hozhat.

Mária Magdolnában háromszoros átváltozás ment végbe: a démoni megszállottságtól a szeretetig, és a szeretettől az áhítatig. Ő legyőzi a „kísértést”.

Mártában történt az elején egy nagy változás – a testi alaktalanságból és betegségből (a vérfolyásos asszony története) valóban kigyógyult, de a lelkében megmaradt ugyanaz a nyugtalanság és alaktalanság. Jóllehet a betegség szeretetté változott, a kísértés még nincs legyőzve. A megtisztulás céljáért, a belső nyugalom képességéért előbb meg kell küzdenie.

Lukács, Pál tanítványa, az evangéliumában képek által mutatja be a „páli teológiát”. Evangéliumának Krisztus-ábrázolása a lelket átmelegítő képeiben ismét elénk tárja azt, ami később áldozatul esett a dogmává szilárdulásnak és intellektuális torzításnak: Pál emelkedett szellemi tanítása ez a bűnök megbocsátásáról a hit által és nem a munkálkodás által.. Márta a szeretetet mutatja cselekvés közben, ami azonban még nem hagyta maga mögött a kísértést és a bűnt, mivel ez a szeretet még a nyugtalanságból eredt. Mária annak a léleknek a képe, amely túlnő az ilyen szereteten és annak munkálkodásán, egészen a hit misztériumáig és a hit látássá fejlődő áhítatáig. Máriában válik láthatóvá a lélek lecsendesedése, amely egyben a bűnök megbocsátása is. A bűn és a kísértés áhíttá és hittel teli odaadássá változik át.

*Angolból fordította: Boros Mária,
a német eredetivel egybevetette: Huffman Szilvi*

Johannes Vermeer: Krisztus Márta és Mária házában